

Cumhuriyet Dönemi Türk Bilim Tarihi Bibliyograflarının Bibliyografyası

Ahmed SÜRURÎ*

BİBLİYOGRAFYA KELİMESİ, Yunanca *biblion* [kitap] ve *graphien* [yazmak] kelimelerinden meydana gelen Fransızca *bibliographi* kelimesinin dilimize geçmiş halidir. Bu kelimeye karşılık Türkçede aynı anlamda *esâmî'l-kütüb*, *esâmî-i kütüb*, *ilm-i kütüb*, *ahvâl-i kütüb*, *ilm-i ahvâl-i kütüb* gibi terimlere rastlanmakla birlikte daha çok *kitâbiyat* terimi kullanılmıştır. Fakat bu kelimelerden birçoğu Cumhuriyet'ten sonra ya unutulmuş ya da kullanımını seyreklemiştir. *Literatür* kelimesi ise yine bibliyografya için kullanılan bir diğer kelimedir. Bibliyografyaya karşılık verilen *kaynakça* ise genel anlamda değil, bir eserin kaynakları karşılığı olarak daha yaygınlaşmıştır.

Bibliyografyalar, belirli bir konuda ve genellikle belirli bir dönem içinde yazılan veya yayımlanan eserlerin tasnif edilmiş tam listesini veren çalışmalardır. Bu özellikleri itibariyle bir kitabevi ya da kütüphanede bulunan eserleri veya bunların bir bölümünü gösteren *katalog*lardan ayrılırlar.

Türklerde asıl bibliyografya çalışmalarının temelini oluşturan ilimlerin sınıflandırılmasına ilişkin eserlerin tarihi XV. yüzyıla kadar inmektedir. Kanunî dönemi ulemasından müderris ve filozof Taşköprülüzade Ahmed Efendinin [ö. 1561] *Miftâhu's-Sa'âde ve Misbâhu's-Siyâde* adlı eseri kendi dönemine kadar gelen yüzlerce ilmi ve bu ilimlere ait eserleri tasnif etmiş olması bakımından bu çalışmalara örnek gösterilebilecek en güzel eserdir. *Miftah*'tan sonraki yüzyılda, bir bakıma onun devam ettirdiği çizgide kaleme alınan Katip Çelebi'nin [ö. 1657] *Keşfu'z-Zunûn*'u, başlı başına bir kıymet ifade etmesinin yanısıra, Türkiye'de ilk bibliyografya/kitabiyat çalışması olarak kabul edilmektedir. Daha sonraları *Keşf*'e yazılan zeyiller klasik manada bibliyografya çalışmalarının günümüze kadar gelen devamı niteliğindedir. Öte yandan yine Taşköprülüzade'nin kaleme aldığı *eş-Şekaiku'n-*

* M. Ü. İlahiyat Fakültesi, Kalam Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.

Nu'maniyye fi Ulemai'd-Devleti'l-Osmaniyye ile bu eserin Türkçe ve Arapça zeyilleri her ne kadar öncelikle tabakat kitabı olsalar da içerdikleri eser isimleriyle bir nevi bibliyografya kabul edilebilirler. Benzer şekilde Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* ile Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmanî'si* de muhtevi oldukları kitap isimleri nedeniyle birer bibliyografi eseri olarak görülebilir. Son olarak M. Seyfettin Özege'nin, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu* (İstanbul, 1971-1979) da bu sahada dikkate alınması gereken bir kaynaktır.

Türkiye'de bibliyografinin modern manada bir ilim dalı olarak zikredilmeye başlandığı tarih 1890'dır. Serkiz Orpilyan ve Seyyid Abdülzade Mehmed Tahir tarafından hazırlanan *Mahzenu'l-Ulûm* adlı eserin baş tarafında yer alan Hamîd Vehbi'ye ait takrizde ve kitabın müelliflerince kaleme alınan mukaddimede [s. 5], ilk defa Batı'daki telaffuzuyla *bibliyografi* kavramı sözkonusu edilmiştir. 1890 sonlarına yaklaştığımızda ise bibliyografya üzerine tartışmaların yapıldığını ve bu tartışmaların etkisiyle *Miftâhu's-Sa'âde*'nin tercümesi *Mevzû'âtu'l-Ulûm*'un Ahmed Cevdet tarafından neşredildiğini görmekteyiz.

Türkiye'de modern anlamda bibliyografya çalışmaları ise 1928 harf devrimiyle başlamış ve gelişmiştir. Devlet eliyle önce *Türkiye Bibliyografyası* daha sonra ise *Türkiye Makaleler Bibliyografyası*'nın yayımına başlanmıştır. 1928'den itibaren memleketimizde genel bibliyografya çalışmaları yanında ilim dallarına, kişilere veya konulara yönelik muhtelif sahalarda ihtisas bibliyografyaları diyebileceğimiz çeşitli özel bibliyografyaların da yayımına başlandığı görülmektedir. Enver Koray'ın *Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası 1729-1955* (2. Baskı, 1959) adlı çalışması belli bir ilim dalına, Şerif Hulûsi Sayman'ın *Fuat Köprülü'nün Yazuları İçin Bir Bibliyografya* (1935) isimli eseri belli bir şahsa ve TDK'nın yayınladığı *Türk Dili Bibliyografyası 1928-1943* (1944) başlıklı çalışma ise belli bir konuya ait özel bibliyografyalara örnek olarak gösterilebilir.

Bibliyografyaların hemen her konuda yapılması ve çok çeşitli olması, son zamanlarda bu çalışmaları tanıtan bibliyografyaların hazırlanması ihtiyacını doğurmuştur. Belli bir alanda veya genel olarak daha önce düzenlenmiş bibliyografyaları belirlemek üzere bibliyografyaların bibliyografyası adı verilen çalışmalar hazırlanır. Bibliyografyaların bibliyografyası olarak hazırlanan mevcut en kapsamlı çalışma ise, Filiz Başbuğoğlu ve beraberindekilerin hazırlamış oldukları *Cumhuriyet Döneminde "Bibliyografyaların Bibliyografyası"* (Ankara, 1973) adlı eserdir.

Bilimsel birikimin incelenmesi kadar derlenmesi ve toplanması da önemlidir. Özellikle 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra hissedilir şekilde çoğalan bilimsel yayın birikimimiz, kişilerin özel gayretleri neticesinde, her

bilim dalına ait bibliyografyaların hazırlanması şeklinde ortaya çıkmıştır. Bizler de bu çalışmaya başlarken Türkiye’de bilim tarihine ait bibliyografyaların bibliyografyasını hazırlamak maksadıyla yola çıktık. Fakat yapmış olduğumuz araştırmalarda, hazırlanan bibliyografyalar arasında, her ne kadar son 23 yılı içermese de, bu alanda yapılmış yetkin ve şu ana kadar da aşılamamış tek bir çalışmaya rastladık. O da Aykut Kazancıgil ve Vural Solok’un birlikte hazırlamış oldukları *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850-1981)* adlı çalışmadır.

Kazancıgil ve Solok tarafından hazırlanan *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası*’nda, 1850-1981 yılları arasındaki Türkiye’de yayınlanmış Türkçe ve yabancı dillerde veya Türk araştırmacılarının yabancı ülkelerde yayınladıkları Astronomi, Matematik, Fizik, Kimya, Botanik, Zooloji, Jeoloji, Fizikî Coğrafya, Ormancılık, Mühendislik, Teknik Bilimler, Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Veteriner Hekimlik ve Ziraat dallarında bilim tarihi çerçevesine giren yayınlar derlenmiştir. 490 dergi ve kurum yayınının taranmasıyla 1.100’ü aşkın yazar ve 10.000’e yakın yayının mevcut olduğu *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası* bu konularda araştırma yapmak isteyenlere kaynak olmak üzere hazırlanmış ve günümüze kadar da yeri doldurulamamış önemli bir kılavuzdur. Türkiye’de daha sonraları, bildiğimiz kadarıyla bilim tarihi yayınlarını bu şekilde ele alan herhangi bir bibliyografya denemesi de yapılmamıştır.

Kazancıgil, konuyla ilgili çalışmalarını bu eserden sonra da devam ettirmiş, belirli aralıklarla çeşitli ilmi sahaların tarihiyle ilgili makale formatında ‘kaynakça’lar yayımlamıştır. Bu çerçevede “Türkiye’de Tıbbi Fizik ve Fizik Biliminin Tarihi Hakkında Bir Kaynakça Denemesi” [*Bilim Felsefe Tarihi*, Mayıs 1991, sy. 1, s. 51-80], “Yeni İlavelerle Türkiye’de Tıbbi Fizik ve Fizik Biliminin Tarihi Hakkında Bir Kaynakça Denemesi” [*Bilim Tarihi*, Aralık 1991, sy. 2, s. 3-18], “Tıp Tarihi ve Bilim Tarihi İle İlgili Yeni Yayınlar”, [*Tıp Tarihi Araştırmaları*, Ağustos 1999, sy. 8, s. 271-284] ve “Bilim Tarihi ve Tıp Tarihi: Yeni Yayınların Tanıtımı” [*Tıp Tarihi Araştırmaları*, Ağustos 1999, sy. 12, s. 274-285] bu çalışmalara örnek olarak verilebilir.

Son zamanlarda Kazancıgil-Solok’un bıraktığı boşluğu doldurmaya yönelik bazı adımlar atılsa da yapılan çalışmalar *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası* gibi bilim tarihinin her alanını kuşatacak mahiyette derli toplu çalışmalar olmayıp bilim tarihinin belli dallarına münhasır çalışmalardır. Bu konuda atılan adımlardan bir tanesi belki de en önemlisi, editörlüğünü Feza Günergun’un yaptığı *Türkiye’de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*¹ adlı çalışma ve bu çalışmanın içinde yer alan Feza Güner-

1 Feza Günergun, (ed.), *Türkiye’de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000.

gun'a ait bildiri metni,² 1973 yılı -Türkiye Cumhuriyeti'nin 50. yılı- sonrası bazı bilim dallarına ait çalışmaların künyesini vermesi ve bunların değerlendirilmesini yapması açısından kendi alanında yapılan en önemli çalışmadır. Feza Günergun'un *Sunuş* kısmında ve kendi bildiri metninin girişinde belirttiği gibi bu çalışma esas itibarıyla, Türkiye Cumhuriyeti'nin 75. yılını kutlama etkinlikleri çerçevesinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü'nde 19-20 Ekim 1998 tarihlerinde düzenlenen "Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998): Son 25 Yılın Değerlendirilmesi ve Yeni Ufuklar" konulu sempozyum bildirilerinin 2000 yılına kadar çıkan bazı yayınlarla güncelleştirilmiş basılı halidir. Bu kitabın bir "Türk Bilim, Tıp ve Teknoloji Tarihi Bibliyografyası" olmadığını da açıkça belirten Günergun, bu çalışmanın böyle bir iddiasının bulunmadığı üzerinde de durmuştur. Fakat bu çalışma, ileride bu konuda hazırlanacak bir bibliyografyaya yardımcı olacak bir mahiyet taşımaktadır.

İleride böyle bir bibliyografik çalışmayı hazırlayacak olanlara bu konuda malzeme sağlayacak birkaç esere temas etmek faydalı olacaktır. Özellikle Cevat İzgi tarafından hazırlanan *Osmanlı Medreselerinde İlim*³ adlı dönemin *Riyazî* (Aritmetik-Cebir, Geometri, Astronomi, Müzik) ve *Tabii* (Tıp, Fizik, Kimya, Botanik, Zooloji-Biyoloji, Mineroloji, Ziraat, Jeoloji, Coğrafya) ilimlerini konu alan iki ciltlik bu muhteşem çalışma, Türk bilim tarihi ve özellikle fen bilimleri söz konusu olduğunda şimdiye değin yapılan en büyük ve en sistematik çalışmadır. Ayrıca bu eserin, Katip Çelebi ile başlayıp Ramazan Şeşen'e değin gelen İslâm ve Osmanlı yazma eserleri üzerinde yürütülen çalışmaların bir devamı olarak da düşünülebileceğine, kitabın *Yayıncının Sunuşu* [s. 12] bölümünde değinilmiştir.

Bibliyografik malzeme olarak kullanılabilecek iki eser daha var ki bunlar, iki farklı üniversite tarafından basılmış olan *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Tarihçesi (1900-1946)*⁴ ve *Türkiye'de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilim Tarihi Anabilim Dalında Yapılan Çalışmalar*⁵ adlı eserlerdir. Her iki

2 Feza Günergun, "Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Konusunda Çalışmaları Bulunan Bazı Yazarların 1973-2000 Yılları Arasında Yaptıkları Yayınlar", Feza Günergun (ed.), *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)* içinde, s. 457-548.

3 Cevat İzgi, *Osmanlı Medreselerinde İlim*, 2 Cilt, İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.

4 Sevtap İshakoğlu-Kadıoğlu, *İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Tarihçesi (1900-1946)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları, 1998.

5 Esin Kâhya, Melek Dosay Gökdoğan, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir ve Yavuz Unat (haz.), *Türkiye'de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilim Tarihi Anabilim Dalında Yapılan Çalışmalar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, 2003.

çalışma da fakültelerindeki hocaların yayınlarını vermesi açısından bilim tarihi bibliyografyası için ön çalışma arz eden önemli eserlerdir.

Yine bu konuda malzeme sağlayacak olan bir diğer çalışma ise *Bilim Tarihi Kılavuzu: Buluşlar ve Yapıtlar*⁶ adlı eserdir. Özellikle kitabın *Bilginler ve Yapıtlar* adlı ikinci bölümünde, alfabetik sıraya göre bilim ve teknolojiye katkıda bulunmuş olan önemli bilginlerin ve mucitlerin adları, doğum-ölüm tarihleri ve en önemli bilimsel eserleri gösterilmiştir.

Bilim tarihi konusunda bizlere malzeme sunacak olan bir başka çalışma da Türkiye Diyanet Vakfı tarafından hazırlanan *İslâm Ansiklopedisi* başta olmak üzere bilim tarihinin çeşitli konuları ile bilim adamlarının biyografilerini konu alan muhtelif ansiklopedilerdeki maddelerin bibliyografyalarıdır.

Çalışmanın bu kısmına kadar, “Nelere başvurulabilir, neleri malzeme olarak kullanabiliriz?” sorularının cevabını aradık. Şimdi ise toplanan bu malzemeyle “Neleri yapabiliriz?”in cevabına bakabiliriz. Hem bu çalışmamıza bir sonuç olması, hem de bu sorumuza bir cevap olması bakımından bu konuda yapılması gerekenleri zikredecek olursak, başta Aykut Kazancıgil ve Vural Solok’un hazırlamış oldukları *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850-1981)* adlı esere kaldığı yerden devam edilmesi gereklidir. Ayrıca tüm malzemeyi derli toplu bir veya birkaç ciltte toplayacak olan böyle bir çalışmanın ardından, ayrı ayrı, bilim tarihine ait eserlerin ve makalelerin bibliyografyasının; yüksek lisans, doktora ve doçentlik tezlerinin bibliyografyasının; yabancı dillerden tercüme edilen bilim tarihi konulu eserlerin bibliyografyasının; bilim tarihiyle ilgili şahısların biyografilerinin, monografilerinin ve hatıratlarının bibliyografyasının; şahıs bibliyografyası bibliyografyalarının; kongre, sempozyum ve toplantı gibi ulusal ve uluslararası toplantılara sunulmuş bildirilerin/kitapların bibliyografyasının da hazırlanması gerekmektedir. TÜBİTAK tarafından çıkarılan TÜRDOK Yayınları Bibliyografya Serisi’nin devamının getirilmesi veya güncelleştirilmiş halinin yeniden basımlarının gerçekleşmesi de bu konuda çalışacak olanlara büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

Yukarıda da bahsi geçtiği üzere çalışmanın esas konusunu *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası* gibi kitaplar veya makaleler oluşturacaktı. Fakat bu gibi çalışmalar bulunmadığı için burada, bilim tarihine konu olan bilimlerin tarihiyle ilgili çalışmaları derleyen bibliyografyalar ele alınmıştır. Öncelikle, Genel [Bilim Tarihi Bibliyografyaları] adı altında, konusunda ilk ve tek olan Aykut Kazancıgil ve Vural Solok’un hazırlamış oldukları *Türk Bilim Ta-*

6 Melek Dosay Gökdoğan, Remzi Demir, Hüseyin Gazi Topdemir, Yavuz Unat, İnan Kalaycıoğulları ve Yasemin Emlü (haz.), *Bilim Tarihi Kılavuzu: Buluşlar ve Yapıtlar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Aralık 2001.

rihi Bibliyografyası (1850-1981) adlı eser yer aldı. Daha sonra çeşitli bilim dallarının tarihi ile ilgili tespit edilebilen çalışmalar ile şahıs bibliyografyalarından, bilim tarihi çalışmalarına katkıda bulunan bazı isimlerin biyografilerine işaret edildi. Bu hususun daha ayrıntılı bir şekilde sadece şahıs bibliyografyalarının yer aldığı bir bibliyografya çalışmasında ele alınması daha doğru olacaktır.

Genel

Kazancıgil, Aykut, *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850-1981)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yılı Kutlama Yayınları, Özel Seri: 1, 1981, xxiii+328 s.⁷

Temel Bilimler, Sağlık Bilimleri, Tıp⁸ ve Askerî Teknoloji

A. Süheyl Ünver ve Bedi Şehsuvaroğlu, "1923'ten⁹ Beri Türkiye'de Tıp Tarihi Alanındaki Çalışmaların Bir Hülâsası ve Bir Bibliyografi", *Dirim Aylık Tıp Gazetesi*, Şubat 1950, c. XXV, sy. 2, s. 76-78.

Afife Mat, "Türkiye'de Eczacılık Tarihi Çalışmalarının 25 Yılı (1973-1998)", Feza Günergun (ed.), *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 333-360.

Asuman Baytop, *Türkiye'de Botanik Tarihi Araştırmaları*, Feza Günergun (haz.), İstanbul, 2003, xii+510 s.

Aykut Kazancıgil ve Vural Solok, *Türk Tıp ve Tabii İlimler Tarihi Bibliyografyası [Tıbeczacılık-diş hekimliği-veterinerlik-biyoloji]*, İstanbul: Cumhuriyetin 50. Yıl Yayınları, 1973, xiii+169 s.

7 Bu çalışmayla ilgili -biri bu çalışmanın yayımlanmasından önce bir diğeri de yayımlandıktan sonra- iki yazı yayımlanmıştır: a. Aykut Kazancıgil ve Vural Solok, "Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850-1981)", *TÜBİTAK VII. Bilim Kongresi, Bilim Adamı Yetiştirme Grubu (Ankara 6-8 Ekim 1980)*, Ankara: TÜBİTAK Yayınları, 1983, s. 157-168. b. Aykut Kazancıgil ve Vural Solok, "Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası'na Dair (1850-1981)", *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi*, Temmuz 1981, c. XII, Özel Ek Sayı (Atatürk Özel Sayısı), s. 335-342.

8 Tıp konusunda yapılmış bibliyografyaların sayısı oldukça fazladır. Fakat bu bibliyografyaların birçoğu doğrudan tıp tarihini konu almayıp tıbbın ihtisas alanına giren çalışmalar olduğundan dolayı, bu çalışmamız içerisinde onlara yer vermedik. Örnek olması açısından birkaç tanesine burada değinmekle yetinelim: Aykut Kazancıgil, *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Bibliyografyası (1923-1973)*, İstanbul: Cumhuriyetin 50. Yılı Yayınları, 1958, [4. bs., 1973], lxxii+326 s.; Selçuk Erez ve Saydam, Oktay, *Tıbbi Onkoloji Bibliyografyası*, İstanbul: Roche Basımevi, 1976, 184 s.; Adem Köşlü, *Türk Dermatoloji ve Frengi Bibliyografyası (1876-1976)*, İstanbul: Hilâl Matbaası, 1976, 342 s.; Nurettin Sözen, *Türk K.B.B. Bibliyografyası (1876-1976)*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, 1978, vii+270 s.

9 Makalenin asıl başlığında yanlışlıkla '1823' yazılmıştır.

- Ayktut Kazancıgil, "Tıp Tarihi ve Bilim Tarihi ile İlgili Yeni Yayınlar", *Tıp Tarihi Araştırmaları*, Ağustos 1999, sy. 8, s. 271-284.
- Ayktut Kazancıgil, "Türkiye'de Tıbbi Fizik ve Fizik Biliminin Tarihi Hakkında Bir Kaynakça Denemesi", *Bilim Felsefe Tarih*, Mayıs 1991, sy. 1, s. 51-80.
- Ayktut Kazancıgil, "Yeni İlavelerle Türkiye'de Tıbbi Fizik ve Fizik Biliminin Tarihi Hakkında Bir Kaynakça Denemesi", *Bilim – Felsefe – Tarih*, 1991, sy. 1, s. 51-80.
- Ayktut Kazancıgil, "Yeni İlavelerle Türkiye'de Tıbbi Fizik ve Fizik Biliminin Tarihi Hakkında Bir Kaynakça Denemesi", *Bilim Tarihi*, Aralık 1991, sy. 2, s. 3-18.
- Ekmeleddin İhsanoğlu, *Açıklamalı Basılı İlk Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası (1729-1928) ve Modern Kimya Biliminin Türkiye'de Cumhuriyet'in Kuruluşuna Kadar Yerleşmesi ve Gelişmesi*, Ankara: TÜBİTAK Yayınları, Bilim Adanı Yetiştirme Grubu Araştırma Projesi, 1981.
- Ekmeleddin İhsanoğlu, *Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası: (Basmalar 1830-1928) ve Modern Kimya Biliminin Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Olan Durumu ve Gelişmesi*, İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1985, ix+148 s.¹⁰
- Emre Dölen, *Açıklamalı Türkiye Kimya Dergileri Bibliyografyası (1911-1990)*, İstanbul: TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayınları, 1990, 64 s.
- Ferruh Dinçer, Atilla Özgür ve Ayşe Mentuş, "Cumhuriyet'in 75 Yılında Veteriner Hekimliği Tarihi Çalışmaları", Feza Günergün (ed.), *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 305-323.
- Fulya Aslan, "Cumhuriyet Dönemi Fizik Tarihi Yayınları: Bir Bibliyografya Denemesi", Feza Günergün (ed.), *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 235-251.
- Harun Dıraman, "Türkiye'de Tarım Bilimi Tarihi Çalışmaları Üzerine Bir Kaynak Taraması (1973-1998)", Feza Günergün (ed.), *Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 325-332.
- Hüsrev Hatemi ve Zühal Özaydın, *Türk Tıp Tarihi Araştırmalarının Son 30 Yılda (1973-2002) Yönelişleri ve Bir Bibliyografya Denemesi*, İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, 2002, 343 s.
- Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar ve İhsan Fazlıoğlu (haz.), *Osmanlı Astro-nomi Literatürü Tarihi*, 2 cilt, [Ekmeleddin İhsanoğlu (ed.)], İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yayınları (IRCICA), 1997.
- Ramazan Şeşen, M. Serdar Bekar ve Gülcan Gündüz, *Osmanlı Askerlik Literatürü Tarihi*, 2 cilt, [Ekmeleddin İhsanoğlu (ed.)], İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yayınları (IRCICA), 2004.

10 Bu kitapla ilgili bir tanıtım yazısı için bkz. Kazancıgil Ayktut, "Açıklamalı Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası (Basmalar 1830-1928)", *Cumhuriyet*, 20 Aralık 1985.

- Ramazan Şeşen, M. Serdar Bekar ve Gülcan Gündüz, *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi*, [Ekmeleddin İhsanoğlu (ed.)], 2 cilt, İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2000.
- Ramazan Şeşen, ve Cevat İzgi (haz.), *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi*, 2 cilt, [Ekmeleddin İhsanoğlu (ed.)], İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Yayınları (IRCICA), 1999.
- Sait Naderi, “Türk Nöroşirurji Tarihi İle İlgili Makaleler Bibliyografyası (İlk Deneme)”, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, Şubat 2004, sy. 12, s. 69-76.
- Tamilla Sokulluoğlu, “Cumhuriyet Dönemi Astronomi Tarihi Yayınları: Bir Bibliyografya Denemesi (1923-1999)”, Feza Günergun (ed.), *Türkiye’de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 201-220.
- Yavuz Aksoy, “Matematik Tarihi ve Ona İlişkin Yayınlar Hakkında”, Feza Günergun (ed.), *Türkiye’de Bilim, Teknoloji ve Tıp Tarihi Çalışmaları (1973-1998)*, Ankara: İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Müzesi ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları (BİMDOK), 2000 içinde, s. 221-233.

Şahıs

- “Aydın Sayılı’nın Hayat Hikayesi, Eserlerinin Değerlendirilmesi, Eserlerinin Listesi”, *Erdem, Aydın Sayılı Özel Sayısı I*, c. 9, sayı 25, TTK Basımevi, Ankara (Mayıs 1996), s. 3-4.
- Aydın Sayılı, “Profesör Aydın Sayılı’nın Kısa Biyografisi ve Bilimsel Faaliyetleri”, *Ankara Üniversitesi, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, OTAM*, trc. Melek Dosay Gökdoğan, sy. 5, Ankara 1995, s. 575-595.
- Aykut Kazancıgil, “Türkiye’de Bilim Tarihi ve Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu”, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, Şubat 2004, sy. 12, s. 77-125.
- Aykut Kazancıgil, Gülbün Mesara ve Ahmet Güner Sayar (haz.), *A. Süheyl Ünver Bibliyografyası*, İstanbul: İşaret Yayınları, 1998, 472 s.
- Celal Saraç, *Salih Zeki Bey, Hayatı ve Eserleri*, Yay. Haz. Yeşim Işıl Ülman, İstanbul: Kızılelma Yayıncılık, 2001.
- Erwin Lucius, Afife Mat, Öztan Öncel ve Bülent Özalta, (ed.), *Prof. Dr. Arslan Terzioğlu’na Armağan – 60. Doğum Yılı Anısına*, İstanbul: İsis Yayıncılık, 1999, 494 s.
- “Esin Kâhya”, *Türkiye’de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü*¹¹, s. 149-154.
- “Hocamız Prof. Dr. Sevim Tekeli’nin Ardından”, *Araştırma*, c. XIV, Ankara, 1992, s. 7-11.
- “Sevim Tekeli”, *Türkiye’de Bilim Tarihi Araştırmalarının Dünü ve Bugünü*, s. 146-148.
- Şahap Erkoç, “Prof. Dr. Aykut Kazancıgil’in Bibliyografyası”, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, Şubat 2004, sy. 12, s. 254-273.

11 Eserin künyesi için bkz. 5 nolu dipnot.

Bibliography of Turkish History of Science Bibliographies during the Republican Period

Ahmed SÜRURÎ

Abstract

Studies on the classification of sciences were the main bibliographic studies among the Turks and they could be traced back to the 15th century. After a short introduction on the historical background of the bibliographical studies among the Turks, this article deals essentially with Bibliography of the History of Turkish Science/ *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası*. In doing this, it also presents bibliographies concerning the sciences that have been the sub-branches of history of science. First of all, under the general bibliographies of history of science, the author reviews Aykut Kazancıgil and Vural Solok's *Türk Bilim Tarihi Bibliyografyası (1850-1981)*, which is the first and the only bibliography in the field. Then, the article examines bibliographies concerning the history of several sciences, and personal bibliographies. Finally, the article concludes with biographies of certain scholars who contributed to the history of science.

